

GRZEGORZ KOWALSKI

*Katedra Prawa Konstytucyjnego Wydziału Zamiejscowego
Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL JP II
w Tomaszowie Lubelskim*

SPRAWOZDANIE
Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
„OCHRONA ŻYCIA, ZDROWIA I GODNOŚCI DZIECKA”

W dniach 29-30 maja 2008 r., w auli Jana Pawła II na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa na temat: „Ochrona życia, zdrowia i godności dziecka”. Organizatorami konferencji byli: Rzecznik Praw Dziecka oraz Wydział Zamiejscowy Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Konferencja miała charakter interdyscyplinarny, stanowiąc okazję do spotkania i wymiany poglądów reprezentantów różnych dziedzin nauki, którzy przybyli z wielu ośrodków akademickich w kraju i za granicą, co zapewniło wszechstronne przedstawienie problematyki zawartej w temacie konferencji. Do uczestników konferencji swój list przesłał Prezydent RP Lech Kaczyński, który życząc uczestnikom spotkania owocnych obrad wskazał jednocześnie na aktualność i doniosłość podjętego tematu w kontekście wzrastającego zagrożenia dobra dziecka wiążącego się z postępowaniem cywilizacyjnym.

Program spotkania obejmował łącznie osiem sesji, poświęconych kolejno: 1) filozofii; 2) prawu; 3) pedagogice i dziennikarstwu; 4) socjologii (pierwszy dzień); 5) medycynie; 6) językowi, literaturze, muzyce i malarstwu; 7) psychologii; 8) ekonomii i teologii (drugi dzień). Otwarcia konferencji i wygłoszenia słowa wstępnego dokonała Rzecznik Praw Dziecka Ewa Sowińska, która zwróciła uwagę na wielowymiarowy charakter naruszeń praw dziecka. Następnie rozpoczęła się część merytoryczna w ramach kolejnych sesji, którym przewodniczyła Urszula Przybylska-Zioło, dyrektor Zespołu Badań i Analiz w Biurze Rzecznika Praw Dziecka.

W pierwszej sesji (filozofia) referaty wygłosili: dr Barbara Kiereś z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Problem dziecka w kulturze przedchrześcijańskiej*, która poruszyła kwestie przedmiotowego traktowania dziecka i pomijania jego suwerenności w kulturze prehistorycznej oraz hellenistycznej; prof. dr Martin Echavarria z Uniwersytetu w Barcelonie – *El niño y su educación según Tomás de Aquino (Dziecko i jego wychowanie według św. Tomasza z Akwinu)*, który przedstawił poglądy św. Tomasza z Akwinu na dzieciństwo i wychowanie dziecka, podkreślając ich ponadczasowy charakter i aktualność; ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Chrześcijańska filozofia dziecka według Jana Pawła II a pojmowanie bytowości dziecka w nowożytnej filozofii*, który dokonał komparatystycznej analizy nowożytnej myśli filozoficznej na temat dziecka oraz inspirowanej filozofią chrześcijańską myśli Jana Pawła II w tym przedmiocie; prof. dr hab. Berthold Wald z Uniwersytetu w Paderborn – *Unteilbare Würde. Personbegriff Kindstötung (Niepodzielna godność. Definicja osoby a zabijanie dzieci)*, który wskazał na pojawiające się współcześnie głosy odmawiające uznania godności istoty ludzkiej przed narodzeniem celem znalezienia usprawiedliwienia dla aborcji.

Sesja druga została poświęcona zagadnieniom prawnym. Obejmowała ona pięć referatów wygłoszonych kolejno przez: prof. dra hab. Grafa Wolfganga Waldsteina z Uniwersytetu w Salzburgu oraz Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego – *Zur Stellung des ungeborenen Kindes im römischen Recht (O pozycji nienarodzonego dziecka w prawie rzymskim)*, który odwołując się do tekstów rzymskich prawników oraz Cycerona i Owidiusza, dokonał pogłębionej analizy statusu nienarodzonego dziecka w prawie rzymskim, podkreślając fakt objęcia ochroną praw dziecka poczętego już w starożytności; dra Grzegorza Kowalskiego z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Ustawowe warunki dopuszczalności przerywania ciąży a prawna ochrona życia poczętego*, który omówił przewidziane przez ustawodawstwo polskie okoliczności legalizujące aborcję w świetle konstytucyjnej zasady prawnej ochrony życia ludzkiego oraz orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w tym zakresie; ks. prof. dra hab. Artura Mezglewskiego z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Prawo dziecka do nieujawniania przekonań religijnych lub ich wyrażania w aspekcie przepisów prawa polskiego dotyczących nauczania religii w przedszkolach i szkołach publicznych*, który wskazał na niespójność przepisów ustawowych z Konstytucją RP w przedmiocie tzw. prawa jednostki do milczenia w sprawach religijno-światopoglądowych; dra Marka Bieleckiego z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Godność dziecka jako przesłanka korzystania z prawa do wolności religijnej*, który przedstawił zagadnienie godności dziecka i wynikającej z niej jego wolności religijnej z uwzględnieniem obowiązującego prawodawstwa oraz orzecznictwa sądowego w Polsce w tym zakresie; dra Wojciecha Lisa z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Ochrona dziecka przed szkodliwym oddziaływaniem środków masowego przekazu w prawie polskim*, który wskazał na płynące ze strony mass mediów zagrożenia prawidłowego rozwoju osobowości najmłodszej części społeczeństwa oraz konieczność zaangażowania różnorodnych – nie tylko prawnych – środków dla zapewnienia skutecznej ochrony dzieci przed negatywnym oddziaływaniem mediów.

W sesji trzeciej, zatytułowanej pedagogika i dziennikarstwo, referaty zaprezentowali: red. Ewa Polak-Pańkiewicz z tygodnika „Niedziela” – *Wyspa Szczęścia albo „Dotknij wszystkiego”*. *Koncepcja wychowania, zabawy, rozrywki i edukacji w dobie postmodernizmu i relatywizmu*, która opierając się na konkretnych przykładach poddała krytyce współczesne tendencje tzw. bezstresowego wychowywania dzieci na tle wychowania tradycyjnego; dr Dariusz Zalewski z Uniwersytetu Warszawskiego – *Antypedagogika a realne dobro dziecka*, który dokonał wnikliwej analizy krytycznej coraz bardziej popularnego ruchu w pedagogice, jakim jest antypedagogika.

Pomiędzy trzecią i czwartą sesją konferencji nastąpił akt wręczenia przez Rzecznika Praw Dziecka Ewę Sowińską medali *Pro infantis bono* osobom, które szczególnie zasłużyły się na polu działalności na rzecz dobra dzieci.

W sesji czwartej, poświęconej problemom socjologicznym, wystąpił tylko jeden prelegent doc. dr Heinz-Georg Kuttner z Weilheim, który wygłosił referat *Zur Soziologie der Abtreibung (O socjologii aborcji)*. Autor przedstawił w nim społeczne podstawy procesu liberalizacji ustawodawstwa antyaborcyjnego w Niemczech, Stanach Zjednoczonych i Włoszech, podkreślając jednocześnie fakt, iż w debacie na temat aborcji liczy się przede wszystkim poparcie społeczne, natomiast ochrona ludzkiego życia oraz negatywne skutki przerywania ciąży schodzą na dalszy plan lub są całkowicie pomijane.

Wystąpienia referentów w pierwszym dniu zakończyła dyskusja, w której poruszono problem postępującej instrumentalizacji dzieci traktowanych coraz częściej jako środki służące uzyskaniu korzyści ekonomicznych, ochrony dzieci przed negatywnym wpływem mass mediów, a także traktowania zagadnienia aborcji w kategoriach politycznych a nie naukowych.

Refleksję naukową nad szeroko rozumianymi zagadnieniami dotyczącymi dziecka w drugim dniu konferencji rozpoczęła piąta sesja poświęcona medycynie, w ramach której swoje referaty wygłosili: dr hab. Tomasz Dangel z Fundacji Warszawskie Hospicjum dla Dzieci oraz Instytutu „Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka” – *Wady letalne u płodów i noworodków. Opieka paliatywna jako alternatywa wobec eugenicznej aborcji, eugenicznego dzieciobójstwa i uporczywej terapii*, który wskazał na opiekę paliatywną nad dziećmi nieuleczalnie chorymi jako swoisty złoty środek pomiędzy kulturą śmierci opowiadającą się za stosowaniem aborcji i eutanazji a uporczywą terapią zmierzającą do utrzymywania przy życiu za wszelką cenę bez oglądania się na konsekwencje, jakie pociąga to za sobą dla nieuleczalnie chorego dziecka; dr hab. Joanna Szymkiewicz-Dangel z Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego oraz Fundacji Warszawskie Hospicjum dla Dzieci – *Trudne decyzje w perinatologii*, która na wybranych przypadkach z praktyki lekarskiej ukazała pytania oraz wybory, przed jakimi stają rodzice i lekarze w sytuacji wystąpienia patologii płodu uzasadniającej – według ustawodawcy – przerwanie ciąży z przyczyn eugenicznych; dr Wanda Póltawska z Uniwersytetu Jagiellońskiego – *Koncepcja odpowiedzialnego rodzicielstwa*, która przedstawiła zagadnienie odpowiedzialności człowieka za poczęcie w świetle antropologii Jana Pawła II, zwracając przy tym uwagę na problem „medycyny na usługach śmierci”; Rzecznik Praw Dziecka lek. med. Ewa Sowińska – *Miłość i godność człowieka, w sposób szczególny dziecka i jego prawa*, która

wskazała na istniejące zagrożenia dziecka i jego godności, takie jak wykorzystywanie dzieci w konfliktach zbrojnych, do świadczenia usług seksualnych czy jako potencjalnych dawców narządów; prof. dr hab. Marek Piechowiak z Uniwersytetu Adama Mickiewicza – *Konstytucyjna ochrona życia dzieci nienarodzonych. O próbie nowelizacji Konstytucji RP*, który omówił parlamentarne prace z lat 2006-2007 nad próbą nowelizacji polskiej ustawy zasadniczej, zmierzające do wzmocnienia prawnej ochrony życia nienarodzonego i wynikające stąd konsekwencje.

W szóstej sesji – język, literatura, muzyka i malarstwo – prelegentami byli: prof. dr hab. Dorota Śliwa z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Język jako sztuka wyrażania się dziecka w świecie*, która dokonała syntetycznej analizy zróżnicowanych elementów komunikacji protojęzykowej i językowej dziecka do 3 roku życia; dr Beata Obsulewicz z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Mały filantrop Orzeszkowej lub o pułapkach dydaktyki miłosierdzia*, która w oparciu o analizę wybranych utworów E. Orzeszkowej ukazała szczególne zainteresowanie pisarki wychowaniem dziecka i popełnianymi przez opiekunów błędami w tym zakresie; dr Elżbieta Szczurko z Akademii Muzycznej w Bydgoszczy oraz Zespołu Szkół Muzycznych w Toruniu – *„Cudowne dziecko” w muzyce klasycznej*, która na przykładzie życiorysów wybitnie uzdolnionych postaci muzyki klasycznej przedstawiła wpływ czynników społeczno-kulturowych, zwłaszcza rodziców, na rozwój wrodzonego talentu muzycznego w okresie młodości jednostki; mgr Beata Krasucka z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Dziecko przed artystą. Motywy ikonograficzne*, która zwróciła uwagę na występującą zależność pomiędzy kulturowo zdeterminowanym miejscem dziecka w rodzinie i społeczeństwie, jego potrzebami i oczekiwaniami względem niego a sposobem przedstawiania motywu dziecka w sztuce religijnej i świeckiej.

W siódmej sesji, zatytułowanej psychologia, głos zabrało dwóch prelegentów: doc. dr Ermanno Pavesi z Akademii im. Gustava Siewertha w Weilheim-Bierbronnen oraz Wyższej Szkoły Teologicznej w Chur – *Die Kritik einer modernen Theorie bezüglich der Familie als Erziehungsort* (Krytyka współczesnych teorii rodziny jako miejsca wychowania), który dokonał krytycznej analizy różnych koncepcji wychowywania kolektywnego; dr Ewa Piesiewicz z Centrum Zdrowia Dziecka – *Zmiany cywilizacyjne a zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży*, która wskazała na procesy transformacji ustrojowej oraz postępu cywilizacyjnego jako jedną z przyczyn rosnącej liczby dzieci z różnorodnymi zaburzeniami psychicznymi.

W ostatniej, ósmej sesji poświęconej ekonomii i teologii z referatami wystąpili: prof. dr hab. Dariusz Waldziński z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego – *Dziecko a ekonomia życia – tradycje i nowe wyzwania*, który omówił miejsce dziecka we współczesnych procesach gospodarczych z punktu widzenia dwóch alternatywnych paradygmatów gospodarki – ekonomii zysku oraz ekonomii życia; prof. Erik Mørstad z Uniwersytetu w Oslo – *Das Bild des Kindes im Licht des Alten und des Neuen Testaments* (Obraz dziecka w świetle Starego i Nowego Testamentu), który dokonał analizy obrazu dziecka w Biblii w szerszym kontekście starożytnych cywilizacji Środkowego Wschodu, analizując ich kulturę, zwyczaje i prawo.

Podobnie jak pierwszy, tak i drugi dzień konferencji zakończył się dyskusją z udziałem prelegentów i publiczności, w której poruszono przede wszystkim kwestie

---

dotyczące wzmocnienia ochrony prawnej życia poczętego w Konstytucji RP, a także zagadnienia proporcji wrodzonych predyspozycji oraz środowiska społeczno-kulturowego na osiągnięcie najwyższego poziomu artystycznego. Po zakończeniu dyskusji głos zabrał ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz, który dokonał krótkiego podsumowania konferencji, a także podziękował prelegentom za trud przygotowania i wygłoszenia referatów oraz wszystkim osobom uczestniczącym w tych dwudniowych obradach.